

Na kolejnym naszym spotkaniu, został omówiony fragment dzieła Karla Mannheima, pt. *Ideologia i utopia*, w przekładzie J. Mizińskiego. Karl Mannheim, socjolog niemiecki, członek szkoły frankfurckiej, był twórcą socjologii wiedzy, badał między innymi związki między warunkami danej nauki, a jej treścią oraz kontekst sytuacyjny występowania określonego zbioru podzielanych wartości i norm w społeczeństwie. Punktem wyjścia dla jego teorii, i pojęcia ideologii, były prace Karola Marksa. Dla Mannheima ideologia była pewnym rodzajem *okłamywania*, (pojęcie powziął od F. Bacona i teorii błędów, tzw. Idoli), które polega na przechowywaniu i podtrzymywaniu błędnych przekonań w społeczeństwie, celem wyrażenia interesów klasy panującej. Oddzieliwszy ideologię partykularną od totalnej, uznał, iż celem pierwszej jest ukrywanie idei i wyobrażeń dotyczących rzeczywistości. Stąd ideologia partykularna ma charakter wybitnie psychologiczny i indywidualny, dotyczący jednostki w codziennej wymianie zdań.

Znacznie bardziej rozwinięta definicja ideologii totalnej, obejmuje wg Mannheima określoną świadomość: epoki, a także grupy społecznej, zdeterminowanej zwłaszcza historycznie. Obejmuje ona sferę noologiczną (umysłową) świadomości, w której znajdują się podstawowe ludzkie wartości. Całość ideologii ujawnia się najdobitniej w sferze walki politycznej, gdzie pojęcie kłamstwa zostaje poddane swoistej neutralizacji, celem osiągnięcia określonych interesów. To ujęcie doprowadza nas do filozofii świadomości, która zdaniem Mannheima, jest zorientowana podmiotowo, i ujmuje ten podmiot różnorodnie w zależności od rodzaju ideologii jaką on przyjmuje, stąd też ideologia narodowa, klasowa, ludzkości. Epistemologia u Mannheima, zorientowana jest historycznie, stąd też teza o nieistnieniu prawd obiektywnych. Prawda bowiem jest konstruowana w zależności od przemian historycznych i dominujących ideologii, zwłaszcza politycznych.